

Franckesche Stiftungen zu Halle

Christophori Cellarii Breviarium Antiquitatum Romanarum

Cellarius, Christoph

Halae Magdeburgicae, 1778

VD18 13038508

Caput XII De Vestitu Romanorum eiusque

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:hbz:ha33-1-195671

se a faucibus belluæ defenderent; illaque interfecta a reatu absoluerentur. Hunc ludum bestiarium Seneca vocat *ep.* 70.

SECTIO VI DE NAVMACHIA.

Navigationes etiam ludicræ: quæ in speciem belli, non in mari; sed in vrbe aut iuxta illam in effosso lacu edebantur. De his sæpe Suetonius: vt in *Cæs.* c. 39. et 44, vbi edidisse naumachiæ spectaculum dicitur. Et de *Augusto* c. 43: *Nauale*, inquit, *prælium circa Tiberim cauato solo edidit.* Et de *Domit.* c. 4: *Edidit nauales pugnas pene iustarum classium, effosso et circumstructo circa Tiberim lacu.*

CAPVT XII DE VESTITV ROMANORVM

eiusque SECTIO I DE VESTIBVS VIRORVM.

§. I.

In vestibus Romanorum præcipua et quasi propria erat eaque exterior, quæ *toga* vocabatur:

tur: vnde Romani absolute *togati* dicti apud Liuv. l. III. c. 52. Sen. *de beata vita* c. 24; et *gens togata* apud Virg. *Aen.* l. II. v. 236. Scholiaſtes *Persii ad ſat.* 5. v. 14. ita deſcribit: *Toga eſt purum pallium, forma rotunda et fuſiore; atque inundante ſinu, de ſubdextro veniens, ſupra humerum ſiniſtrum ponitur.*

§. 2. Varius *togæ* vſus habitusque. Brachium vtrumque tegebat: dextrum vero exſerebatur, vbi opus fuit, viris maxime; non primo *togæ* anno, quo per modeſtiam non licebat, vt ex Cic. *pro Calio* c. 5. conſtat. Sinum ex toga faciebant. Vnde Tibullus l. I. eleg. 7. p. 46.

Effluit effuſo cui toga laxa ſinu.

Vtebantur autem toga romani ciues, quum in publicum prodirent, pacis tempore: quemadmodum ſago, quum bellum eſſet aut tumultus; vti poſt dicemus.

§. 3. Ad togam etiam pertinent *cinctus gabinus*. De quo Seruius *ad Aen.* l. VII. v. 612: *Erat, inquit, toga ſic in tergum reiecta, vt vna eius lacinia reuocata hominem cingat.*

§. 4. Materia *togæ* erat lana pura, ſine colore adſcinitio: ideo ſæpius erat propter adſperſas ſordes lauanda a fullonibus, præſertim ſi munditiei quis ſtudioſus eſſet. Candidatorum autem toga *cretata* fuit, vt a ceteris dignoſcerentur: vnde *cretata ambitio* apud *Persium ſat.* v. v. 146. A creta fiebat toga ſplendidior. Inde dicta toga *candida*: vnde Ciceronis ora-

tio in toga candida apud Asconium, quia candidus datus eum habuerat.

§. 5. Cuius romani signum erat toga, qua post exactam demum pueritiam utebantur. Hinc formulæ sunt: *togam virilem sumere, officio togæ virilis interesse*, apud Plin. l. 1. ep. 9. n. 2. l. x. ep. 117. n. 1. Pueri autem erant *prætextati*, hoc est, veste prætextâ induiti: antequam a prætore solemnî ritu togam acciperent et ciues scriberentur.

§. 6. Togarum differentia ratione dignitatis hominum erat. De vulgari iam diximus. Magistratum et sacerdotum toga purpura prætexta erat: senatorum iisdem et equitum togis aliquid additum, quod *latum* vel *angustum clauum* vocabant. Liu. l. xxxiv. c. 7. Suer. in Claudio c. 24. et Lamprid. in Alex. Seuero c. 27.

§. 7. Præterea memorantur *togæ pictæ* et *palmatæ*: triumphales vestes, quæ regibus etiam dono mittebantur. *Pictæ* erant acu pictæ: *palmatæ*, quibus palmæ, victoriæ signa, erant intextæ. Vide Liu. l. xxx. c. 15. et l. xxxi. c. 11: ubi tunica palmata eadem dicitur, quæ toga picta. Adde Aufonii *pan.* c. 22. n. 2: et quæ ibi notauimus.

§. 8. *Trabea* erat cultus splendidior, instar prætextæ. Virg. *Aen.* l. II. v. 612. Fuit autem civilis habitus, non militaris: vnde male nonnulli eum paludamento confundunt, quos confutat Octavianus Ferrarius *de re vestiaria*. Vid. etiam Dion. Hal. l. 11. p. 129.

§. 9.

§. 9. *Lena* peregrina vestis fuit: etiam a Romanis recepta. Virg. *Aen. l. iv. v. 262*:

- - *tyrioque ardebat murice lena demissa ex humeris.*

In sacris etiam adhibitam lænam testatur Cicero de *cl. orat. c. 14*. Consul, inquit, *sacrificium publicum cum lena faciebat: quia erat flamen simul carmentalis.*

§. 10. *Synthesis* erat vestis senatoria, maxime in saturnalibus. Martialis eius meminit *l. xiv. ep. 1. v. 1.*

§. 11. *Lacerna* proprie erat vestis militaris; quod ex Ouid. *fast. l. ii. v. 746*. apparet. Cicero- nis ætate nondum in vrbe gestata, quod Cicero Antonio obiicit *phil. ii. c. 30*. post adsumpta plu- tiarum caussa, vt Plinius docet *l. xviii. c. 25*, et in alios vsus. Vide Martialem *l. xiv. ep. 137. v. 2.*

§. 12. *Pænula* itinerarium vestimentum erat, quemadmodum ex Ciceronis *orat. pro Milone c. 10*. apparet. Sero in urbem inducta, quod Iuuenalis *sat. v. v. 79*. probat.

§. 13. *Tunica* pressa vestis erat et corpori ad- stricta, etiam interior sub toga: quamquam ipsa quoque distinguebatur pro multiplicatione sui in interiorem et exteriorem. Vide Suet. in *Aug. c. 72*. Val. Max. *l. vii. c. 4. n. 5*. Huic maxime addebatur, quod de lato clauo et angusto supra diximus. His enim ordines Romanorum di- stinguebantur: senatores ab equitibus, equites a plebeiis. De quibus supra in *ordinibus c. vii. sect. 1. §. 7. p. 85.*

H 3

§. 14.

§. 14. Vestis militaris erat *sagum* vel *sagulum*, quia brevius erat agilitatis causa. Vtebantur hoc non tantum in bello et castris: sed in vrbe etiam, quum metus aut tumultus esset. Hinc *sagati* dicti apud Cic. *phil.* xiv. c. i.

§. 15. *Paludamentum* erat ducis vestis exterior: vnde *paludatus exire* dux seu imperator dicebatur. Vide Cic. *l.* xv. *ep.* 17. n. 5. et Flor. *l.* iv. c. 2. n. 59.

SECTIO II

DE

VESTIBVS MVLIERVVM.

§. I.

Vestis mulierum præcipua et propria erat stola et palla. *Stola* ad talos vsque siue plantas demittebatur, multis rugis ac plicis constricta. Hor. *l.* i. *sat.* 2. v. 90. et Mart. *l.* iii. *epigr.* 93. v. 4.

§. 2. *Palla* superior mulierum vestis dicebatur, stolæ superaddita et itidem in talos dependens: vnde etiam *longa* Virgilio vocatur *Aen.* l. xi. v. 576. Vide ibidem Seruium. A palla differt *pallium*, quod virorum erat in Græcia et philosophorum.

CAPVT